

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET

Szerkesztőség:

SZÉCHY-VILLA
I. EMELET

hová a kéziratok, tudakozások, előfizetések küldendők.

HAVIKÖZLÖNYE.

Szerkesztő:

SZÉCHY KÁROLYNÉ LORENZ JOSEPHINE,
az Egyesület elnöke.

Tagoknak

tagsági díj fejében jár.

Előfizetési ár:

Egész évre 1 ft — kr
Fél " — " 50 kr
Számonként . 10 kr.

Második évfolyam.

Kolozsvár, 1897. július 1.

10. szám.

EGY ÓRA AZ ERDŐBEN.

Tisztem és szenvedélyem hozza magával, hogy sokat járok kelek künn a szabadban. Szeretem a síkságot úgy, mint a hegyes-völgyes tájat; szeretem a mocsár hajlongó és hullámozó nádját úgy, mint a komor fenyvest vagy a vidor lomberdőt. De hogyan van az, hogy annyira eltérek más emberektől és egy tájnak sem adok előnyt a másik felett?

A felelet igen egyszerű: természeti tudománnyal foglalkozom! Nincsen pont az Isten egén és ege alatt, a mely a teremtő nagyságának csodálatra ragadó jeleit ne mutatná annak, a ki komoly tanulási szándékkal jár és kél a szabad természetben.

Egyszer kirándulva szokott rovarász felszereléssel, utam a Szász-Fenes közelében elterjedő nádas mocsárhoz vezetett s ott elvégezve dolgomat, az idő engedte, hogy a monostori tölgyesbe, az ugynevezett zölderdőbe is elmehettem. A mint az országutat át akartam lépni, a véletlen úgy akarta, hogy egy ismerősömmel találkoztam, a ki szándékomat megtudván, így szólt hozzám: »Ugyan minek megy az erdőbe? hiszen ott nincsen semmi!« Úgy-e merész állítás az a »semmi!«? No, de megszoktam én már az ilyen ellenvetéseket s azt is, hogy ne hagyjak fel érettök szándékaimmal. Így történt az most is: elmentem a zölderdőbe!

Egy órai szorgalmas vizsgálódás és gyűjtés után kissé meglepett a fáradság; no, de ott állott egy tömör tővű tölgy, görcsös ágait szélesre kinyújtva, szép árnyékot vetve az alatta elterülő lágy moha szőnyegre; gyökerei ott, a hol a földbe ereszkedtek, kissé kidomborították azt úgy, hogy az egész a legpompásabb nyugvóágygyal versenyzett kényelemre nézve, sőt fölulmúlta kies fekvésével.

Ledőltem tehát egy félórára. Pipám csakhamar füstölgött s a mély csendet nem zavarta semmi. Semmi; de csak néhány

pillanatra, mert azon túl csak magam voltam csendes. A tölgyta alján, fejem közelében egy ödu nyílását láttam, s csakhamar oda fordult egész figyelmem. A nap leáldozóban vala s arany sugaraival az erdő minden zugát pompás fényvel árasztá el; ekkor halk zaj hallatszott az oduból, mire egy egész sereg éjjeli pille tódult ki belőle, köztük a szép *Gastropachna quercus*, mely nyugalomban annyira hasonlít a tölgy száraz leveléhez. De az est nem haladott még annyira, hogy az éjjeli pillangók rejtekhelyeiket önként hagyhatták volna el. Idegen okot sejtettem és azt nem sokára láttam is. Az ügyes, ürge kis pille nagy óvatosan dugta ki fejét az oduból, s szorgalmasan vizsgálta a környezetet. Meg érezhette pipám füstjét, mert villámgyorsan tünt el ismét! Letettem tehát a pipámat s a legnagyobb csendben lestem a kedves kis állat újra megjelenését s mintegy öt percz múlva ismét ott villogtak ki okos, sötét szemei az üregből. Bátorságot vett magának s ügyes szökésekkel csakhamar eltűnt a tölgy lombházában.

Eszembe jutott akkor, hogy a tölgyfának a rovarvilágból körülbelül negyven felette kártékony ellensége jutott osztályrészül nem számítva azokat, melyek a szükségétől üzetve támadják meg. Eszembe jutott az is, hogy a rovarvilágban mily roppant nagy a szaporodás, mert egyetlen egy növénytetű (levelész) öt nemzedéket ér el tavasztól őszig, s az utolsó nemzedéknek száma öt vagy hat millió növénytetű! Hogyan eshetik hát, hogy a tölgyfa, melynek árnyékában éppen pihenék, évszázakon át állhatott ellent a rovarok támadásainak és százak múlva még sűrű lomb ékesíti koronáját, töve pedig és ágai még mindig győzedelmesen daczolnak a viharral? Hogyan lehet, hogy az oly roppant mértékben szaporodó falánk rovarsereg nem emésztette fel, s pusztításának alig hagyta nyomát rajta?

Nem kellett sokáig bajlódnom e kérdések megfejtésével, mert a feleletet csakhamar világosan szolgáltatta a teremtés jóságos Ura, teremtményei által.

Egy hangos, teljes szólam hangzott a közelben, s tölgyemre reászállott a zöld harkály vagy zöld külű. Az erdő e szorgalmas munkása, a ki talán éjjel is dolgoznék, ha a bagoly szemével rendelkezhetnék, nem törődött sokat a kéreg apróbb, sűrű repedéseivel, hanem szorgalmasan kopogtatott ékforma csőrével a kéregre, s a hol a tompa hang üreséget árult el alatta, ott rögtön hozzá látott a faragáshoz, jól tudva, hogy ott tanyáz és rombol a falánk lárva serege, melyet felkeresni és irtani az ő természetes feladata. Miután tölgyemen elvégezte, átszállott a szomszéd fára, folytatva dolgát. Ekkor tölgyemre szállott a kis harkály (*certhia*), mely nem nagyobb egy csiznél. Finom, hajlott csőrével nem vagdalthatta a kérget, de annál szorgalmasabban szedegette az apró rovarokat a repedésekből s a kéreg görcei közül. Ha egy vonalon elvégezte dolgát, alászállott s más vonalon kezdette; ő és elődje: a harkály, mindig alólról felfelé haladva végezték munkájukat és mindig csak függőleges irányban. Tovább repült ez is, de nem sokára egy vontatott, hangos fütty jelentette a nagy ügyességű, örökké munkálkodó csúszka (*sitta*) jelenlétét s a mit

ágon-tövön a két elődje nem érhetett el, azt ő könnyű szerivel rakta begyébe. E kékes hátú és rozsdaszínes hasu, mintegy veréb nagyságu eleven madárkának mindegy, akár felfelé, akár fejjel lefelé, vízirányosan vagy függőlegesen kuszszék; akár szedésre, akár faragásra kerül a dolog, ő mindenben mester, s ügyes vagy szerencsés rovar biz az, a mely menekülni bír üldözése elől. Ez a három munkás ugyancsak megtakarította a tövet és nagyobb galyat a kártékony rovaroktól! A tögyfa tetején az alatt ott ült a légykapó szürke köntösében, s mindent a mi légyforma volt s a fára akart szállani, röptiben nagy ügyesen elkapkodta oldalt sertékkal ellátott, kampós széles csőrével. A czinege ott köszált a legvékonyabb galyak csucsain, hol rajtok ülve, hol lábainál fogva felkapaszkodva, mindent kikutatva, a hol csak rovarnak vagy tojásnak nyomát sejtette.

Nemzet világos felelet volt ez magamhoz intézett kérdéseimre! A természet bölcs alkotója nem teremtett semmit, a minek fenn-tartásáról ne gondoskodott volna a legczélszerűbben. A jelen eset továbbá világos bizonyítéka a természetben mindenütt észlelhető munka elosztásnak, nehogy az egyik vagy másik lény túlterhelve legyen feladatával. E munka elosztás emlékeztet az okkal-móddal és fontolva dolgozó szorgalmatos iparos mesterre, a ki munkás legényei között úgy osztja el, hogy minden legényének bizonyos ügyességét veszi igénybe, jól tudva azt, hogy az ily módon elosztott munka gyorsan halad és jó! végződik.

Igy osztotta el a munkát a természet bölcs mestere teremtményei között is. A harkály hiába kísértené meg a repülő légy fogdosását, mert testének alkotása tisztán csak faragásra és kuszva haladásra van alkotva; és magától értetődik, hogy a légykapó sem helyettesítheti a harkályt. A czinege, hogy ha megkísértené csuszka módjára, fejjel lefelé kuszni, lebuknék a földre. De a csuszka sem végezhet semmit a hajlongó, vékony ágak csucsain, és a hajlott csőrű kis harkálynak is olyan feladat jutott, melyet csak éppen ő végezhet sikeresen. Ezeknek az ernyedetlen munkásoknak köszöni a tögyfa leginkább, hogy évszázak mulva már teljes erejében áll fenn s köszönhetem én, hogy lombjával árnyékot vetett pihenésem helyére. E kis munkásoknak köszönhetem, hogy az isteni gondviselésnek oly világos és magasztos jeleit láthattam.

Védjük tehát e kedves kis szárnyasokat (hisz elegenden üldözik botorúl) s ne higyjünk azoknak, a kik azt állítják, hogy az erdőben semmit sem lehet látni!

Hermann Ottó.

Adomány. Bárá Kemény Árpádné Ő méltósága, az állatok védeimének oly lelkes támogatója, jun. 25-én 30 forintot küldött Széchy Károlynénak oly czélból, hogy abból 3 nyilvános marha- és kutyaitatót csináltasson Kolozsvárt. Az A. V. E. ezen nemeslelkű gondolatért és újabb adományért a leghálásabb köszönetét fejezi ki a nemes bárónénak.

A hangyákhoz.

Jó reggelt, sürgő hangyanép!	Ti nem versenyeztek ; de egy
Korán munkához láttatok . . .	Békés család országotok,
Henyélő nincs közöttetek ;	Ott nincs <i>enyém</i> , nincsen <i>tied</i> . . .
Nálunk nem így van a dolog!	Nálunk máskép van a dolog!
Egyik, törvén kemény ugart,	Egymást felfalni, érdekink
Napestig izzad, dolgozik ;	Csataiban készek vagyunk ;
Másik rugalmas pamlagán	Fordítjuk a köpenyeget,
Végig nyúltván — <i>unatkozik</i> .	Eladó lesz hitünk, szavunk!

A munka nálatok közös,	Ha veszély van, ti nálatok
Az a jószág, a szerzemény;	Mindenki víni, halni kész,
Mindenki dolgozik s eszik . . .	Tojásit menti a szüle . . .
Hja ! nálunk ez más rendbe' mén ;	Nálunk a honfi szóvitéz!
Itt a henyélő ; <i>potrohos</i>	Nem áll meg emberül helyén
Bőrébe csak szuszogva fér ;	De félre áll, — s uram fia!
De a meghámlott marku nép,	Az asszonyoknak elébbvaló
Oh az pogányul — <i>ösztvér</i> !	Az ékszere, mint a — fia !

És jó hangyák! ti rajtatok
 A külső köntös fekete ;
 Nálunk belől hordozza ezt
 Sok ember lelke érzete ;
 Hanem hogy itt is annyi sok
 Csuszó-mászó férget lelünk
 A ronda porban : véletek
 No már ebben *megegyezünk* !

Tompa Mihály.

Hat napon dolgozz, a hetedikén pedig szünj meg, hogy ökröd és számarad megpihenjen.

II. Móz. 23. 2.

*

Newtonnak, valamint Lockenek szilárd meggyőződése az volt, hogy Isten az állatoknak gondolatokat és ugyanoly érzéseket adott, mint az embereknek. Nem képzelhette, hogy Isten, a ki semmit hiában nem csinál, az állatnak érzési szerveket adott volna azért, hogy — *ne* legyen érzése!

*

Franklin az állatban rejlő jó hajlamok fontosságáról való meggyőződésében, utódjainak ezt az intést kiáltja oda: Ha majd egyszer nem lesztek oly ragadozó állatok egymással szemben, beláthatatlan tér fog nyílani az állatok művelésében és nemesítésében!

Az árviz és egy vakondok-pár.

A napokban lezajlott nagy árviz a szegény mezei állapotokat is kizavarta itt-ott békés otthonukból.

Jun. 2-án Kolozsvárt évtizedek óta nem látott nagygyá nőtt a Szamos, a havasokban történt fethőszakadások következtében. A városi sétatért is előntötte a Szamos medréből kicsapott viz s egyszerre a bámuló közönség előtt megjelenik két kis, fürge, ragyogó fekete színű állatka, az árviz elől menekülve.

Az iskolás fiuk valóságos vadászatot tartottak rájuk. Nem volt nehéz őket elfogni, mert esetlenül és tájékozatlanul s mintegy tapogatózva mozogtak a földszínen; látszott, hogy nincsenek a napvilághoz szokva. A földalatti világ *világtalan* lakói -- vakondokok voltak.

A fiuk megfogták kalapjukkal őket s gyönyörködtek a ritkán látható állatkákban. A tulsó sétányról átszóltunk hozzájuk, hogy ne kinezák őket, bocsássák szabadon. Megtették.

A megszabadult kis állatka világtalan létére neki szaladt az árokban nagy erővel lerohanó önyi széles víznek. Azt hittük, menthetetlenül elpusztul. Kellemesen csalódtunk: nyilsebesen uszta át a sebes árvizet. A szárazon egy pillanatra megállt; belevágta hegyes hosszú orrát a földbe s próbálta befurni magát, de csakhamar meggyőződött, hogy itt kemény kőtöltéssel van dolga (a kocsiutra került, a két gyalogsétány között) s jobbnak látta tovább szaladni. Ámde most a másik árok vizének futott neki, ott sem kapta el az ár: szerencsésen kijutott az innenső sétányra, a néző közönség másik csoportja elé.

A gyerekek itt is körülfigyelték, gyönyörködtek benne, majd elbocsátván, midőn puha földön találta magát, egy percz alatt a hant alá furta magát. Ámde akadt olyan lelketlen (egy közönséges »asszonyi állat« személyében), a ki ismét kipiszkálta s kezdte a gyerekeket biztatni, hogy öljk meg, mert kártevő állat.

Erre én is bele avatkoztam a dologba s rendre utasítottam az állatkinzót, hogy annak a kicsi állatnak *épen annyi joga van az élethez*, mint ő neki s kalapomba vévén, kivittem a néző seregéből s elbocsátottam a fenyő csoportok alatt.

Puha földet érezvén lába alatt, egy pillanat alatt befurta magát a föld alá s eltűnt szemünk elől.

Azalatt társa is átuszott a vizáradásokon nagy gyönyörűségére a két sétányon sétáló közönségnek. S midőn átért, egyik tanuló gyermek, látván a jó példát maga előtt, tüstént kalapjába kapta s nagy örömmel hozta utánam társaitól kísérve, s már messziről kiáltva, hogy itt van a társa is.

A társa által furt lyukba bocsátottuk be, a hol vigan siklott alá a másik után.

Az árviz által kizavart, az üldözés közben szétkergetett pár így került ismét össze az emberek jószívűsége által.

Il dottore Lodovico.

Az állatok szerepe az emberek történetében. *)

Irta: Kántor László.

Az emberek történetében nagy szerep jutott az állatoknak is, melyek részt vettek az emberiség küzdelmeiben, jó és rossz sorsában.

Ha követni akarnók az embereket és állatokat közös utjon, ugyancsak terjedelmes művet lehetne írni ezen témáról; ezuttal azonban az emberek és állatok együttes történetéből csak egyes érdekesebb, kimagaslóbb pontot fogok érinteni.

Az emberek mellett az állatokat ott látjuk már kezdetben a bibliában. Itt van kijelölve az »írás«-ban az emberek s az állatoknak közös sorsa, egymáshoz való viszonya, rendeltetése: »Az ember a föld s minden teremtményei fölött uralkodik«, tehát az állatok fölött is. Hogy a történelem előtti időben minő lábon állottak egymással az ember s az állatok, arról edes keveset tudunk.

Elmultak évszázadok, változott a világ. — Ott látjuk az egyiptomiakat, istenítve az állatokat, a legnagyobb békeességben élve azokkal. Az egyiptomiak nemcsak hogy védték, hanem tisztelték, sőt imádták az állatokat. Voltak szent állataik, így a Pytha istennek szentelt Apis ökör; szent állat volt az Ibis, mely a Nilus áradását hozta hírül az egyiptomiaknak, főleg ezek voltak egész Egyiptomnak szentelt állatai. Voltak azután külön-külön az egyes vidékeknek, egyes helységeknek kedvencz, illetőleg szent állataik, így: az ichneumon, krokodil, farkas, oroszlán, kos, bika, kutya, macska; néhány hal, stb.

De nemcsak ezen, különösen szent állatokat védték meg a bántalmazások ellen, hanem minden más állatot is, s az állatoknak kisebb nagyobb értéke szerint büntették azt, ki valamely állatot bántani, megsebezni vagy plane megölni merészelt. Így pl. ha valaki szent állatot megölt készakarva, az halállal bünhődött, ha nem készakarva ölte meg a szent állatot, nagy pénzbírságra ítélték. Az egyes állatokat jóslásra is használták. Voltak apró majmaik, melyeket a templomaikban tartottak, s ezekkel jóslattak, mivel azt tartották róluk, hogy olvasni és írni tudnak. Ily hasonló állatkultusz a görögöknél és rómaiaknál is igen ki volt fejlődve. A rómaiaknál s görögöknél nem találjuk már meg azt a tiszteletet az állatok iránt, melyet az egyiptomiaknál, itt már az állatok inkább allegorikus szerepet visznek. Szerették ugyanis a görögök és a rómaiak isteneiket bizonyos, az istenek előtt kedveltnek képzelt állatok körében ábrázolni, így Marsot pl. a kányaival és kutyáival ábrázolták, mint a harcztér lakóival. Náluk volt főkép kifejlődve a már az egyiptomiaknál is említett állatjóslás. Jósltak a görögök s a rómaiak a madarak repüléséből, a szent tyukok étvágyából, az áldozati állat beleiből. Rossz jelnek tartották, ha az áldozatra szánt állat leületésekor bőgött avagy az őt leölni akarók kezéből megszökött, rossz jel volt az is hitők szerint, ha a nagy tettekre induló utján menyét vagy nyul futott keresztül.

*) Az »Állatok Óré«-ből.

A rómaiak az istenek kedvelt állatait a templomokban vagy azok közelében tartották s etették. A kapitoliumi ludak emléke maradandó lesz a történelemben s tán századok múlva is kegyelettel említik fel a szegény állatokat, a melyek bizonyára nem tudták, hogy gágogásukkal mily halhatatlanná tették nemüket.

Maradandó a neve Nagy Sándor lovának: Bucephalosnak is a világtörténelemben. E ló annakelőtte szilaj volt s csak a gyermek Sándornak sikerült megzabolázní, s így a jósdá szavai beteljesültek, hogy: csak az lehet Fülöp utóda, ki ezen lovat megüli. Nagy Sándor ázsiai utjában egy egész tartományt és azonkívül több várost is elnevezett lováról, miután perzsiai és médiaí hódításait befejezte. Meg azután ki ne hallotta volna híret Nero lovának, melyet a hóbortos császár még szenatornak is megtett. Ilyen híres lova volt Caesarnak, III. Balduinnak, Jeruzsalem királyának, IV. Henriknek, kedvelt ministerének Sullynek, azonkívül I. Péter orosz czárnak szintén volt egy ilyen kegyelt lova. Nincs is egy állatnak sem oly nevezetes szerepe az emberiség küzdelmeiben, mint a lónak. Az ember és a paripa mint bajtársak együtt harcolnak a legrégebb időktől, a legvéresebb háborúkban; van elég oly régi írásbeli hagyomány, mely harczy ménről tesz említést, s nem egy dombormű, (kiváltképen a perzsák idejéből) melyen egy vagy több kezdetleges lovas alakja látható.

A görögök idejében a khadei és szíriai harczy ménnek voltak a leghiresebbek, manapság az arab lovaknak adunk elsőséget. Nem is csoda. Nincs oly nép, mely annyira gondolná, ugy szeretné lovát, mint az arabs. Neki, ugy szolván kiegészítő fele a lova; férfit Arábiában ló nélkül képzelni se lehet; különben így volt ez a hunoknál és magyaroknál is, kikre szintén alkalmazni lehet ezen arab mondást: Ló, kard s egy asszony képezik a férfit. Nem valami nagy udvariasságra mutat ez a mondás az asszonyokkal szemben, de annál szebb világot vet arra, hogy mily becsben tartja e nép lovát: előbb említi mint hölgyeit.

Egy más állat, mely szinte össze van forrva az ember sorával, életével: a kutya. Elválaszthatatlan kísérője az északi sarktól a tropusokig s innét a déli sarkig; a hol csak ember megélhet, ott találjuk társaságában a kutyát is, majd mint ölebet dédelgetve, majd mint házörző ebet a gazdája vagyonára ügyelve, s még ha betelik a jóslat, ismét ott találjuk, mint valaha a harczmezőn, az emberhez mindenüt hű ebet.

Már a római és görög krónikás dicsérőleg beszél a kutyáról. Sokrates kutyára esküszik, Homeros Odysseus kutyájának dicsőeneket zeng.

A kutyát régente a hadviselésben is használták. Így midőn a rómaiak a cimberék és teutonok hadát legyőzték, még ugyancsak meg kellett küzdeniök az ellenséges tábor őrizetére hátrahagyott kutyákkal. Hadi ebekkel még a középkor elején is találkozunk, a midőn a kutyákat, vértezett nyakszirtjökre égő szurokkal telt fazekakat erősítve, támadások-alkalmával az ellenségre uszították. Mert bármily ragaszkodó is a hűség e példaképe gazdájához, ép oly veszedelmes gazdája ellenségére.

A kutya után a macska legközönségesebb s legkedveltebb házi állatunk: — Az egyiptomiaknál a macska volt egyike a legszentebb állatoknak. A ki macskát megölt, az halállal bünhődött. A görögöknél és rómaiaknál nem találjuk mint házi állatot, csak a negyedik században találkozunk vele mint ilyennel Itáliában, honnan a macska, mint házi állat, elterjedt egész Európában, sőt Ázsiában is. Érdekes, hogy Angliában mily nagyra becsülték a macskákat a középkorban. Oly értéke volt ott egy macskának, mint akár egy paripának, s a ki egy macskát megölt, annak annyi buzát kellett fizetnie, mint a mennyi a megölt macskát befödött, ha az farkánál fogva felakasztva, fejével a földet érte. Tehát az angolok már formális törvényt mondottak ki az állatok védelmére s néhány száz évvel később ismét az angolok azok, kik felszólalnak azok érdekében a melyek magukért szót emelni nem képesek.

1814-ben Londonban megalakult az első állatvédő egyesület, a »Society for the prevention of cruelty to animals.« Ennek áldásos működésén felbuzdulva, ennek megalapítását nemsokára követte a stuttgarti, cannstadti, nürnbergi, drezdai, berlini, frankfurti, müncheni s végül a hamburgi állatvédő egyesületek megalapítása. S elterjedt végre köztünk is a nemes eszme. Hosszas vajadás, s a sajtónak többszöri felszólalása után megalakult nálunk az első állatvédő egyesület Budapesten 1845 márczius 27-én. Ez bár a szabadságharcz után, mint midőn más egyesület megszűnt, de 1882-ben új életre ébredvén, azóta folytatja nemes működését; az újabb keletű magyarországi állatvédő-egyesületekkel egyetemben.

Negyedik ifjusági pályázatunk eredménye.

A IV. ifj. pályázatunkra 6 dolgozat érkezett be. Az első díjat, tíz koronát *A könyörületesség veréb* című rajz nyerte meg, mely mint allegoria. jól van megírva, Jeligéje: „Ha kicsiny is a test, bennegyakran a legnagyobb, legnemesebb lélek lakozik.“ A jeligés levélből *Weisz Elsa* a helybeli fels. leányiskola VI. oszt. növendékének neve került ki. A második díjat, 8 koronát »Lilike alma« nyerte meg; jeligéje: »Álmaimnak nem volt vége hossza s szebbnél szebbek voltak álmaim« Pétófi. Szerzője *Szász Edith*, a helybeli fels. leányisk. IV. oszt. növendéke. A harmadik díjat, 5 korona, »A kis állatvédő« című dolgozatnak íteltük oda, melynek szép jeligéje; „És kicsoda háborgat titeket, ha a jónak követői lésztok?“ Péter I levele III. 13. Szerzője szintén a helybeli felsőbb leányiskolából való: *Márkus Erzs*, az V. oszt. növendéke. Az elnök-szerkesztő a három jutalmat mely mind a három *Steiner Antalné* ő nagysága adománya Berlinből, elküldte a nyerteseknek. A többi három dolgozat visszavehető július 3-ig Széchy Károlynénál. A három pályanyertes dolgozat a: »Állatok Védelme« f. évi okt. nov. és decemberi számaiban fog megjelenni.

Az állatok lelki világából.

Az én pókom.

Irta: Bartha Miklós.

A borostyán lombjai között diadalmasan tör át a napsugár kerti asztalom balsarkára. Oda nézek, mintha világosságot keresnék merengésemhez, a napsugár világában. Ezalatt a bokorágról egy kis pók ereszkedik le asztalom sarkára. Ime gondolám, egy fogógép; ha jobban szemügyre veszem: egy takács; azonban beválllik építésznek is; sőt nem tulzás, ha született mérnöknek nevezem el.

Lássuk, mit csinál.

A mint óvatosan leereszkedett az asztal napfényes sarkára, sugárfinom fonalát odatapasztotta a párkányhoz. Azután villámgyorsan körülfutotta azt a helyet, hova fonalszálat tapasztotta s megállva, rám meresztette mind a nyolcz szemét. Én mozdulatlan valék, hogy föl ne ébresszem ismeretes bizalmatlanságát. Később, mintha meggyőződött volna, hogy veszélytelen skriblerember vagyok, a ki nem pusztítani, hanem álmadozni jöttem a fűvek, lombok, vizek, rovarok és madarak társaságába: nyugodtan félbehagyta őrszemléljét, visszament a leragasztott fonalszálhoz s felfutott rajta a borostyán-lombok közé, az ingadozásnak és szédülésnek legkisebb jele nélkül.

Néhány pillanat múlva ismét leereszkedett és egy új fonalszálat tapasztott az asztalhoz, pár centiméter távolban az előbbi ponttól. E munkát addig ismételte, míg észrevehetém, hogy itt voltaképpen egy tervbe vett háló küllői készülnek. Minden küllő egyetlen központból indul ki, s külső végével részint az asztalhoz, részint egy fagyalághoz, részint az asztal fölé hajló borostyán-lombhoz tapad. Valamennyi küllő egy köralak szabályos sugarainak irányát írta le.

A kis állat munkája ernyedetlenül folyt. Alig telt egy óra, s már nemcsak a küllők, de az azokat összekötő vonalak is készen valának. A távolsági arányok csodálatosan pontosak. A kerékgyártó nem helyezheti el a kerék-agy véseteit, a fentők irányát, a kerékfal iveretét több gondossággal, mint ez a kis lény a maga szövődékét. E mértani vonalak szabályossága bizony sok »görbevasut«
mérnökét tudná megszégyeníteni.

Miután elkészült a háló, az én kis pókom félrevonult egy összeszugarodott borostyán-lapu alá. Ezt a laput — mely nagy szerepre van hivatva kis pókom életében, palló köti össze a hálószerkezettel. Ez a palló nem egyéb, mint egy alig látható vékonyka fonalszál; egy felvonó hid, melyen a vár ura zsákmányra csap; egy szük sövény, mely a kézműves lakását összeköti a műhelyével. Mert a háló nem lakása a póknak, hanem műhelye. A lakás ott rejtőzködik a lapu alatt.

Ha gyöngéden, mintha csak a szél lebbentené, megemeled

a laput, összezsugorodott lapján hófehér pelyhet fogsz találni. Ha alaposan vizsgálódsz, látni fogod, hogy az a pelyeg nem egyéb, mint gömbalakba vergődött sok ezer fonalszál. Olyan forma, mint valamely kis féreg gubója, a hol mint hernyó eltemetkezett, hogy aztán kivágja onnan magát pillangó alakban — elhálni a szerelem álmát a fényes napsugár melegén.

Minő magasztos is az a jó természettől, hogy a hernyóalak nem szeret, nem ölelkezik, nem szaporít, hanem előbb átváltozik és pillangó lesz belőle, hogy himes szárnyakkal ékeskedve, virágról virágra repüljön, csábitson, párt keresen s aztán meghaljon az ölelkezés édes mámorában. Milyen nevetséges volna egy szerelmes lomha hernyó! Milyen bájos jelenség azonban egy kecses, vidám, kaczer lepke társat keresve, társat találva! Minden hernyó idétlen és szomorú! Bizzuk a szerelmet a vig és kedves pillangókra.

Lapu alatt, lapu mellett az én kis pokomat hiába keresed. Hol van tehát? Talán csak nem érte valami veszedelem a fürge építőmestert? Mert hej, sok ellensége van ám ennek a szegény fűgének. Reggel, ha látod: bosszuságod lesz, — mondja a guvernantok babonás műveltsége. »Kérő jön a házhoz«, — mondja gunynyal a szemes háziasszony, ha pókháló csüng a gerendáról. És foly az üldözés babonából is, tisztasági okból is. A madár pedig ritka jó falatnak tartja a pókot s inyencz hajlamokat elégit ki pókvadászattal.

Pedig milyen ártatlan ez a szegény kis lény. Levesedben nem alkalmatlankodik, mint a légy; álmodban nem háborgat mint a szunyog. Igaz, hogy nagyon csunya. Egy darab has és körülötte nyolcz vékony láb: ime a pók. A lábak váltakoznak, egy rövid, egy hosszú, egy rövid, egy hosszú — miként a tiszta jámbusok.

Ugy hiszem, hogy minden baját a test ezen formátlansága okozza. A természet üldözni szokta a maga korcyszülőiteit; az ichtasaurust, a mastadont, a mamutot és sok más szörnyeteget már kikergetett ez árnyékvilágból. A czethal, a viziló, az orszarvu, a denevér, a zsiráf, a fajbeosztás ezen korcsai, melyek félig-meddig az egyik fajhoz, félig-meddig a másikhoz tartoznak, már meg vannak szentencziázva. Sőt apadóban van a bivaly is, mert jóval több bika születik, mint tehén, a mi világos jele a fajelvényülésnek és a bekövetkező kihalásnak.

Hiába! A természet létrehozta ugyan a torzalakokat, de nem szívesen tűri. Az öszvér nem szaporít. A természet ölben az összhang vezet a tökélesedés útjára.

A pókok is mintha veszendőben volnának. Ahhoz értők szerint, az a póknem, a mely társaséletet él s ekként külső esz-közök is hozzájáruljanak az önfentartáshoz, immár csak Afrikában található. A mi pókjaink kizárólag egyéni életet élnek s annyira irtóznak a társulástól, hogy hajlékukat még szeretőjükkal sem osztják meg.

Talán egy lény sem viszi oly messze a zárkózottságot, mint a pók. A him, ha megszállja őt a szerelem erős vágya, körültekintő

óvatossággal lopja meg azt a boldog pillanatot, midőn a nőtén nem figyel semmire, mert el van foglalva azzal a gondolattal, hogy egyszer ő is anyja lesz egy nálánál talán boldogabb nemzedéknek. Ilyenkor nesztelenül lopózik a him az ábrándozó hajadonhoz s egy vakmerő ugrással érintkezve vele, a gyors és titokzatos csók uj nemzedéknek válik forrásává.

Am, ez az ugrás legyen jól kimért, ügyes és váratlan; a visszavonulás legyen szintén gyors, lobbal vagy fűszállal fődött és biztos. Ezt a tanácsot igen komolyan ajánlom minden pókurfinak, mert különben a halállal fizet vakmerő föllépéseért. Szemérem dolgában a pókkisasszonyok nem ismernek tréfát.

Valamikor egy spanyol hidalgó véletlenül meglátta a Gonzaga Julia hófehér czombját. A hidalgó halállal lakoit. A pókok társadalmában minden hajadon egy Gonzaga Julia. A pókhidalgó halála, ha el nem menekül, kikerülhetetlen, mert a pókdámák erősek, nagyok, míg a pókudvarlók véznák, gyengék és kicsinyek. Ha tehát a lovag föl nem használja a menekvésnek minden eszközét, az ingerült hölgy azonnal megragadja, leteperi és vérét veszi. A pók ujságírók hasábokat irhatnának mindennap a pókházasságok véres drámáiról.

Ez az eljárás a pókhölgyek részéről nemcsak durvának, nemcsak erőszakosnak, de egy kissé hálátlannak is tetszhetik. De csak egyelőre. A ki jobban belenézett nálamnál a pókviszonyok labirinthusába, az megtalálta a pókhölgy eljárásának természetrajzi okát. És a ki megtalálta, az nem itél könnyelműen e szegény anyajelöltek fölött. Mindent tudni annyi, mint mindent megbocsátani.

Ugyanis a meglepett nő nemcsak azért ingerült és mérges, mivel az álmodott, de várt ölekezés éppen annyival sokszorozza meg gondjait, a hány magzat létrejön, — mert a pók, a miyen brutális feleség, épen olyan gyöngéd anya, mely tojásait és később kisdedeit soha egy pillanatra sem hagyja el magától, hanem czipeli őket a hátán a legnagyobb veszélyek és a legkínzóbb éhségek közepette is, — mondom, a gyilkos indulat nemcsak a gondoknak megsaporítása miatt foglalja le a pókfeleség egész valóját, hanem főképpen azért, mivel élénken él benne azon irtozatos sejtetem, hogy a férj, ha életben marad, mihelyt szerét teheti, miként egy modern Saturnus, minden teketória nélkül felfalja a kicsinyeket. Hát, haljon meg inkább a férj, mint ezen édes kisdedek.

Egyfelől tehát az a körülmény, hogy pókurfi csak ritkán, életének komoly veszélyeztetésével jut a házas élet gyönyöreire, másfelől azon tény, hogy a pókférj gyakran megvacsorálja a jövő nemzedéket, előttem kétségtelenné tesz, hogy a pókvilág egy kihallásnak indult világ. Jó lesz tehát, ha a természet előre gondoskodik a légyfélék pusztításának valamely más módja feől, mert a pókok kihalásával e tekintetben a háztartás egyensúlyánál zavarok fognak elállani.

Ez alatt a kis pók ismételve meg-megjelent hálójában; a lebegő szálakat befutotta mint valami kötél-tánczos; a központi

szerkezetet felülvizsgálta, a fonalakat, melyeket egy lehulló virágszirom súlya szétszaggatott, újra — kötözte s mikor meggyőződött, hogy a háló szénája rendben van, újra visszahuzódott a kis lapu alá.

A ki most utána lesne, megint nem látna egyebet, mint azt a kis penészbogyó forma szövedéket, melyről már említést tettem. Hát a pók hol van?

Azok, kik póktudománynyal gazdagították az emberiséget, hosszas megfigyelés után rájöttek, hogy a kis pók ebben a penészbogyó-szerű szövedékben tartózkodik. A türelmes vizsgálódó észre tudta venni, hogy az a kis szövedékgömb időnként szétnyílik, mintha repedés támadt volna rajta. Ez a repedés fokozatosan tágul mindaddig, míg a pók teste elfér benné, mint egy szűk ajtónyíláson.

Valóban itt egy ajtóval van dolgunk, még pedig egy nagy rafinériával készült csapóajtóval. Michelet — ki a természet viszonyainak kutatására falán még több gondot fordított mint az emberi viszonyok vizsgálatára, rájött, hogy ez a csapó ajtó mindig nyitva áll, mikor a pók nincsen a gubóban, és mindig betevődik, mihelyt a pók bebujt a nyíláson. Valjon miért? A kitartó kutatás erre is rávezette a tudományt. — A jó luppé és a még jobb szem azt a fölfedezést nyújtja, hogy a pók ezen ajtóra valóságos sarkakat alkalmaz fonalszálakból. Ezen fonal sarkok a saját feszerejőknél fogva állandóan nyitva tartják az ajtót, ha üres a gubó, ha azonban a pók behuzódik, akkor a pók test-súlya, melylyel a szövedék pallóra nehezedik, engedékenységre kényszeríti a fonalsarkokat és az ajtó becsapódik. A kombinált rugalmasságnak és súlynak ennél egyszerűbb és bámulatosabb felhasználását nem igen ismerem.

Ilyen a pók háza. A mint látható, ez nem lyuk, miként a rókáé; nem barlang, miként a medvéé; nem köpü, miként a méheké; nem is fészek, miként a madaré; se nem zsombék, miként a hangyáké: hanem egy valóságos ház, minden oldalról védett falazattal, boltívvvel, elzárható és kinyitható ajtóval. Az állatvilágnak, úgy hiszem, ez a legtökéletesebb építésmódja.

Ezek szerint a háló nem lakása a póknak, hanem csak csapdája; egy taktikailag berendezett harczter; egy farkasverem a legyek és szunyogog veszedelmére. Egy szóval, a háló: háló, a türelmes halász kezében. Ez a türelmes halász: a pók.

Mert a pók valóságos halász. Nem támadja a zsákmányt, hanem várja. Ebben nagyon eltért a többi lényektől. A többi maga jár a préda után. A farkas bebarangol kilencz falu-határt, a vándormadár átrepüli a Földközit. A méh ezer kehelybe buvik míg megtölti tömlőjét. Legéhesebb az ember, mert ennek kicsiny a földség s nem elég nagy a Csendes-oczeán. Egyedül a pók nem támad soha. Türelmesen vár, míg hálójába kerül a zsákmány s ott a menekülési ösztöntől hajtvá saját magát megkötözi fonalak tömkelegével. Ő tehát azokkal tart, a kik a „sült galamb“ elméletének hódolnak.

— Fog-e reggelizni, fog-e ebédelni? ez olyan kérdés, melyre

egyetlen pók sem tud biztos választ adni. Ennek a szegény állatnak egész élete félelemből, aggodalomból, várakozásból és lelkedésből áll. Asztalt csak a véletlen terít neki. Az ő agressziója mindössze annyiból áll, hogy hálóját olyan rejtett helyeken feszíti ki, a hová olykor a napsugár bekandikál. A csapda helynek ezen megválasztásával segíti elé a zsákmányolás lehetőségét. Jól tudja, hogy a légyféleség vakon siet a homályból a világosba. A rovaroknak ezt a fényseretetét használja ki a pók. Ezentul, minden csak lotteria.

Az örökös reménynek lotteriája, a gyakori csalódásnak tragédiája: ime e szánandó lény élete. Minden életfeltétele egy háló. Ezt a hálót, mely rendszerénél, rugalmasságánál és érzékenységénél fogva bátran mondható a pók meghosszabított idegszervezetének, mindennap tiszter tépi szét a falevél, a madár, a szél, a gyík, a bogár és az ember. Már most, ha enni akar, tiszter kell neki mindennap ezt a hálót újra szőni.

Ez a művelet nem olyan csekélység, mint a minőnek látszik. A hálófonal nem egyéb, mint alkotó része a pók lényének. A kibocsájtott szál a pók életerméke. A hálófonal tehát, a pókra nézve vér-, izom- és erővesztés. E kis lény életének szörnyű logikája ez: ha nincs háló, nem táplálkozhatik: ha nem táplálkozik, nincs háló.

E szörnyű logika végzetes körforgásába került az én kis pókom is.

A medardusi esőzések miatt nem süttött nap; a homályban nem repesett zsákmány; — a hálót nehéz esőcseppek tépték szét. — Új hálót nem szőhetett szegény, mert életerajét kimerítette az éhínség.

Napokig vártam, de a kis pók nem jelentkezett. Ekkor felnyitottam fehér házikóját s kiaszott testét halva találtam ott.

A kis halottat kerti asztalomra helyeztem, hanem csakhamar felkapta a lengedező szél és elvitte a nagy természetbe, a pusztulásnak és megújulásnak ezen óriási műhelyébe.

Egy kanári madár látogatásai. Konstantinápolyból írják: A Bosporus jobb partján, Jusuff Iseddin herceg terjedelmes birtokán, a kastély nagy bejárata előtt óriás agyag-edényekben álló narancsfák egyikében egy fűrgé veresbegy-pár építette fészkecskéjét, a melyből a fiókák pár nappal ezelőtt kirepültek. Minden nap reggel, ha csak nincs szél, megjelenik ott egy fehér-sárga kanári madár a veresbegynél és kis családjával baráti látogatást téve. E célra a Bosporus egész szélességét át kell repülnie, mert a fűrgé sárgakabátos egy görög Kawedzsi (kávés) tulajdona a ki pár év óta a Bosporus balpartján, a Jenikőj nevű külvárosban boltot bír. A mindennapos közlekedés a veresbegycsalád és a száguldozó kanári-madár közt fölötte kedves és szívélyes. A mellett ez utóbbi úgy látszik nagyon könnyelmű fráter, mert sokszor 2-3 éjszakát is kün tölt a szabadban, mielőtt ujra visszérne a jenikőji rácsozatlan otthonába.

Hasznos tudnivalók.

Szalmakalapok lovak számára. A mult nyarak iszonyu forrósága Bordeauxban arra a gondolatra hozta egy lovaiért aggodó urat, hogy szalmakalappal lássa el őket. Ez az eljárás oly praktikusnak bizonyult, hogy Délfranciaországban nemsokára az összes bérkocsik, magánfogatok, teherkocsik lovait, városokban és falukban egyaránt szalmakalappal látták el. A kalap a ló homlokát és szemeit fedi, míg a fülek számára 2 nyílás van hagyva. A szalmakalap belsejében szivacs van, melyet időnként eczettel megnedvesítenek, hogy az állat fejét, illetve agyát felfrissítse. Eleinte a szalmakalapos lovak különös látványt nyújtanak, de hamar megszokja az ember szeme és nemsokára mint régi jó ismerős hat rá. A »Dresdener Nachrichten« szerint már Drezdában is lábra kap e divat, mely a lovakra nézve oly nagyon áldásos, de a gazdára nézve is, mert lovai ép egészségben és frissességben teljesítik munkájukat.

Állatok kimentése a tüzvészből. Tüvész alkalmával az istálóra és állományára különösen ügyelni kell, mert az eljárás ügyetlensége és ügyefogyottsága miatt némely gazda tetemes kárt szenved. Sőt megtörténik, hogy az állatokat ki akarva menteni, maga is veszedelembé jut, még inkább mint egyéb vagyona megmentésénél. Például egyes ember, a ki tapasztalatlan, juhok, vagy éppen juhnyáját ki nem szabadíthat, sőt maga is könnyen elpusztul. Pedig elég gyakori eset, hogy a juh égés idején veszedelemben forog. Azonban segíteni lehet a bajon, ha az állatot rászoktatják, hogy maguk törekedjenek a tüzből menekülni. Így a helyett, hogy estve, a mikor a nyáj hazajő, a só-czölönkhöz ereszenék, éjjel különböző órában lámpa-világánál bocsátjuk a sóra. Eleinte ugyan kissé nehezen megy oda, de pár kísérlet után, a mint az istáló ajtaja csak nyílik, rohan az állat ki a só-czölönkhöz. S ha tüvész támad éjjel, ilyen módon a koczkázatotott területről a nyáj könnyen kicsalható. Rend szerint azonban erőszakot kell alkalmazni, hogy a juhok az istalóból eltávolíthatók legyenek: az ember megfogja a vezérkóst és az ajtó elé viszi, s a nyáját a kutyával utána üzeti. Ha ellenben csak néhány darabról van szó, legjobb egyszerűen kihordani. Ha a tűz az ajtó felül látható, a falon rést kell törni, s a nyáját arra kell kihajtani, mert ilyen esetben sem a kutya, sem egyéb eszköz nem használ. A lovak is nehezen mozdulnak az istalóból, ha a tűz szemközt esik, ellenben, ha megnyergelik vagy belogják, legott engedelmeskedve megindulnak. A szarvasmarhát kötélén vezetik. A makranczos állatoknak s az olyanoknak, a melyek a tüztől könnyen megvakulnak, szemüket be kell kötni, vagy a fejüket zsákkal, lepedővel leborítani. A disznók is mint a juhok az aklot, csak kényszerítve hagyják el az ólot, fülöknél meg hátsó láboknál fogva kell őket kivenni; míg a *szárnyasokat* egyszerűen zsákra kell szedni. A *méhkasokkal* úgy járunk el, hogy a kijárókat bedugjuk, nehogy a méhek elrepüljenek, de a mint biztonságba vannak, rögtön ki kell nyitni a kijárókat, nehogy megfulladjanak.

HIREK.

A galamblövészet kegyetlen és durva sportját akarja Temesvárt, a mint olvassuk, inaugurálni egy pár unatkozó uriember. Szinte hihetetlennek tartjuk, hogy nálunk Magyarországon, a melyet folyton haladó kulturállamnak szoktunk nevezni, a hol az állatvédelem eszméjéért, az állatkinzások megszüntetéseért mind többen-többen fáradsnak és lelkesednek, nálunk Magyarországon, melynek nemes királya nem is oly rég a Rivierán tartózkodása alkalmából oly elítélőn és határozottan nyilatkozott a galamblövészet szívtelen sportja ellen — szinte hihetetlennek tartjuk, hogy nálunk még oly czivilizálatlan lelkületű emberek legyenek, a kik új állatkinzásokat akarjanak életbe léptetni, a helyett, hogy minden jó emberrel (nem kell, hogy az hivatalos állatvédő legyen) azon igyekeznének, hogy az ilyen durvaságokat, a hol még léteznek irsák. Mi állatvédők, mi a szegény néma állatok barátai, nem tiltjuk és nem tilthatjuk meg az állatok öletését; de ha kell galambpecsenye, tessék megölni az állatot *egy* csapásra, éles késsel levágni fejét, úgy, mint a csirkéket szokás. Gyors, biztos megölés a humánitás legkezdetlegesebb követelése. A mint különben halljuk, a temesvári Á. V. E. az országos és a többi magyarországi Á. V. E.-ekkel egyetemben ellenakciózt indított és a miniszter figyelmét felhívja ezekre a készülődő embertelenségekre.

*

20.000 jubileumi ürü. Az ausztráliai husexporteurok, elhatározták, hogy a Viktória királynő jubileuma alkalmából 20.000 fagyasztott ürüt küldenek a londoni szegények számára. A küldemény, melyet a londoni szegények közt a walesi herczeg utasítása szerint fognak szétosztani, 20.000 forintnál többre jön az ajándékozónak, de mégis kifizetődik nekik. Tudvalevő ugyanis, hogy épen a legszegényebb népréteg irtózik a fagyasztott hus élvezetétől, a szállítók tehát arra számítanak, hogy most majd az ajándék hus révén meggyőződnek a londoniak, hogy a fagyasztott hus, melynek kilója 24—31 krba kerül, jó eledel.

*

A sziami király tréfája. A sziami király humor tekintetében úgy látszik, fölulmulja a keleti koronás főket. Így Bernben időzése alatt a szövetségtanács tagjai elé egy albumot helyezett, melybe a jelenlevők mindenikének bekötött szemmel egy. . . disznót kellett rajzolnia s azt aláírni. E közben kitünt, hogy az urak legnagyobb része a farkat a disznó mellé s a szemet a törzs közepébe rajzolta. . . . Ezen a sziami felség persze jóízűen nevetett.

*

Az Állatok Védelme II. évfolyamát ezen számmal befejezzük és újra elbucszva kedves olvasóinktól a két nyári hónapra, boldog nyaralást kívánunk mindnyájuknak.

A szerkesztő : **Széchyé Lorenz Josephine.**

1897-re tagsági díjukat eddig befizették :

(Lásd az Állatok Védelme I. é. márcziusi számát is.)

- Dr. Abt Antalné.
Ajtay K. Albert.
Dr. Ákoncz Károlyné
Dr. Apáthy Istvánné.
Arkossy Lajosné.
özv. Báró Bánffy Albertné, Esterházy
grófnő pártoló tag 3 frt.
Bárá Bánffy Ernő
Bárá Bánffy Ernőné, Esterházy grófnő.
tag 3 frt
Bárá Bánffy Zoltánné, Teleki grófnő párt.
tag 3 frt.
Barabás Árpádné.
Dr. Békéssy Károly egyet. tanár.
Beke Benjamin praem. kanonok.
özv. Dr. Bélyky Ferenczné.
Benel Ferencz ügyvéd.
Beregszászi László.
Dr. Bernát Albert ügyvéd.
Biela Mariska.
Bíró Béla apátkanonok.
Boer Sándorné Szentiványi Blanka.
Dr. Bogár Kálmán orvos.
Ifj. Böhm Mihály máv. hivatalnok.
Boros György tanár.
Bournáz Jánosné.
Dr. Brandt Józsefné.
Brandt Elza.
Dr. Bruckner Antal ügyvéd
Butyka Tamás.
Butyka Vilma.
Csaba Zoltán.
Ifj. Csávássy Gyula
Dr. Csengery Jánosné.
Csernyánszky Ella.
Csiky Emanuel.
Dr. Csiky Viktorné.
Czigler Ignác tanár.
Dr. Czikmántory Ottó ügyvéd.
Czirják Mariska.
Dávid Antalné.
Dr. Davida Leoné.
Deáky Albert ügyvéd.
Dobál Antal ügyvéd.
Dr. Eisler Mátyásné.
Dr. Engel Gábor egyetemi tanár.
Dr. Engel Gáborné.
Dr. Erdélyi Károly k. r. tanár.
Gróf Esterházy Jánosné.
Dr. Farkas Gézáné.
Dr. Farkas Gyuláné.
Fazakas József tanár.
Bárá Feilitzsch Arthur cs. és k. kam.
párt. tag. 3 frt.
Fekete N. Béla v. jegyző.
Özv. Fekete Pálné.
Özv. dr. Felméri Lajosné.
Dr. Ferenczy Zoltán egyetemi tanár.
Dr. Finály Henrikné.
Dr. Fischer Lajosné.
Fischer Vilmosné.
Gajzágó Antalné.
Gáll Erzsike.
Dr. Gállfy Endréné.
Gállfy Róza.
Dr. Gámán Józsefné.
De Gerando Antonina.
Geréb Mártonné.
Dr. Gergely Samu.
Girsik János ny. erdőigazgató.
Göllner Etelka.
Grätz Mór ev. lelkész.
Grün A. Lipotné.
Gyárfás Benedekné.
Gyarmathy Miklósné.
Gyulai Lászlóné.
Hajós János ny. miniszt. tanácsos
Hajós Gyula.
Dr. Halász Ignáczné.
Haller Rezsóné.
Dr. Hám Sándor k. r. igazgató.
Dr. Haraszthy Gyuláné
Heinrich Józsa tanítónőképezdei
igazgató.
Herczeg Lajosné.
Hincz György.
Hirsch Ella.
Hirschfeld Sándor.
Dr. Höncz Kálmán orvos.
Hory Béla arvaszéki elnök.
Jakab László állat-orvos.
Jánosy Zsigmondné.
Özv. Dr. Jeney Viktorné.
Imre Sándor
Dr. Issekutz Hugó gyógyszerész.
Jung Eliz.
Jurassy Berta.
Izay Árpád.
Özv. Dr. Kánitz Ágostné.
Kanyaró Ferencz tanár.
Karpf Gyuláné.
Keul Sarolta.
Dr. Kiss Mórné.
Koefer István,
Id. Kornis Lajosné M.-Kályán.
Kónya Sándor.
Kovács Dezső tanár.
Kovács Ilona.
Kovács János tanár.
Kőváry Dalma.
Kőváry László
Kőváry Lászlóné.
Gróf Kornis Berta párt. tag 3 frt.
Kosch Károlyné.
Krompecher Hermin
Dr. Kuncz Elek főigazgató.
Kuszkó Istvánné.